

Den saakaldte oprindelige Unions-Lov er altsaa intet Andet, end et Vidnesbyrd af 17 Raadsherrer om det, der i Calmar 1397 mundtlig er blevet aftalt imellem Dronningen og Rigerens Raad. En virkelig, statsretteligen gyldig Lov er aldrig udfærdiget. Og, ligesom Kongerne i Unionsperioden kun skyldte Lidsomstændighederne, at de beholdt deres Riger, saaledes kan man antage, at den mundtlig bestemte Forening enten har været aldeles ubekendt for de tre Nationer, eller er bleven glemt af dem, endnu før Kong Eriks For drivelse.

Med de i det Foregaaende udviklede Meninger om Calmar-Unionens Bestaendighed, stemmer det ogsaa fuldkomment, at alle ældre svenske og danske Kroniker før Hvitfeldt (som Forf. viser p. 89—100) enten ere aldeles uvidende om en i Calmar 1397 stiftet Forbindelse imellem de 3 nordiske Riger, eller ogsaa forverle denne med den senere fornyede Overeenskomst i Calmar. — Det er saaledes i høieste Grad sandsynligt, at en Union imellem Danmark, Norge og Sverrig hverken er bleven fuldført, eller ved et gyldigt Diplom confirmeret; noget, hvorefter allerede tilforn en ældre svensk Forfatter, (*C. F. Georgii* diss. de hist. foed. inter Sueciam & Daniam. Upsal. 1758. p. 80 sq.) tildeels ogsaa *Jahn*, har tvivlet. Om Grunden til at Margrethe er bleven staaende paa Halvveien, lader sig intet sige med Visshed; men kun giette, at hun muligen selv ikke har været tilfreds med de i Calmar fastsatte Vilkaar.

—mh—

12. Joachim Rønnow, udvalgt Biskop til Roskilde. Et Bidrag til Oplysning af Fædrelandets Historie i Reformations-Tiden; ved Hans Knudsen, Copiist ved det Kongelige Geheime-Archiv. Kjøbenhavn 1840. 196 S. 8.

Efterat Forf. i en Indledning har givet en genealogisk Oversigt over Rønnowernes Slægt i Danmark, meddeler han i 1ste Afdeling af sit Skrift de saa Efterretninger, der haves om Jacob

eller Joachim Rønnows Ungdom, Udenlands- og Gesandtskabs-Reiser. Om hans tidligere Ungdom veed Man saa godt som Intet; at han paa sine Udenlands-Reiser har besøgt Frankrige, er vel sikkert; men derimod er det kun rimeligt, at han tillige har været i Tydssland, Nederlendene og Italien. Efter sin Hjemkomst findes han som Høffinde hos Kong Frederik den 1ste, og kort efter blev han sendt i tvende Gesandtskaber til Frankrige, uden at hans Missioner dog kan antages at have haft nogen betydelig Virkning for Danmarks politiske Stilling. Endelig berører Forfatteren under denne Afdeling endnu den Forlovelse, Rønnow skal have indgaaet med den siden saa berømte Birgitte Gise, hvilken Forbindelse i øvrigt ikke siden blev, eller kunde blive opfyldt*).

I den anden Afdeling omhandler Forf. Rønnows Ophvielse paa Roeskilde Bispestol og hans Bestræbelser for at sikre sig i den nye Værdighed. Han beretter her, hvorledes Rønnow, overensstemmende med Bestemmelserne paa Herredagen i Odense 1527, havde maattet erlægge en stor Sum Penge til Kongen for sin Udnævnelse, (jvf. S. 181.82) og at han maatte give Frederik den 1ste een eller tvende Reverser, hvori han lovede Kongen Trost og Fæielighed med Hensyn til den stedse mere fremstridende lutheriske Religions Udvælgelse. Fremdeles taler Forf. om Rønnows formelle Udnævnelse til Biskop ved Roeskilde Domcapitel, Capitlets Tydigheds-Erklæring, Biskoppens edelige Forpligt til Capillet, de tre af Kongen og Rigsraadet Rønnow meddeelte Confirmationer, Kongens Beskyttelsesbrev for ham, samt Rønnows i Frederik den 1stes Levetid hemmelige, men siden aabenbare Bestræbelser for tillige at faae den pavelige Sanction paa Udnævnelsen; hvorved ogsaa det vistnok ikke umærkelige Brev fra de danske Biskopper til de romerske Cardinaler omhandles, i hvilket hine anmode Cardinalerne om at bevirke den pavelige Confirmation; men derhos udtale sig meget frit med Hensyn til nogle

*) Den i Danske Mag. 3die Række, 1ste Bd. 2det Hefte Side 172-76 indførte Dom viser endog, at en saadan Forlovelse neppe nogensinde har fundet Sted.

af de Grunde, som dengang fandtes til at befrygte Fare for den romerske Kirke.

Da Ronnow, der som Siællands Biskop tillige var Medlem af Rigsraadet, ligesom han ogsaa beklædte den øverste Rigscontølers ophøiede Post, i Rigsraadet, saavidt vides, bestandigt gjorde fælleds Sag med sine geistlige Colleger, uden at det dog kan sees, at det er ham, som har styret deres Gang: omhandler Forf. kun, i 3die Afdeling, Ronnows Forvaltning af Stiftets Anliggender, og, i 4de Afdeling, hvad der vides om ham som øverste Contøler. Forvaltningen af Stiftet deler sig, efter dets Anliggendes Natur, i geistlige og verdslige Functioner. Af de sidste anføres nogle faa som de eneste, Man veed at være udførte af Ronnow: Magestifter, Vortforlehnninger af Slotte, Gaarde, Bispstiender, m. m. Bæsenligere til at karakterisere Manden ere Beretningerne om hans Bestræbelser for at berige sig selv paa Geistlighedens og Rigets Beføstning, og navnlig om hans Forsøg paa at vinde Pengesfordeel ved ugrundede Reclamationer af Kiøbenhavns Slot med dets Tilliggende. De geistlige Anliggender, der omtales, dreie sig naturligviis især om Reformationen og om Bevægelserne i Kiøbenhavn. Herhen hører ogsaa Ronnows med Urette dablede, moderate, men tillige lidet betyvende saakaldte Reformationss Forslag, samt hans Forhold mod Tausen og flere andre Prædikanter; hvorhos Forf. godtgjør, at Ronnows Opførsel imod Tausen ikke fortjener den Dabel, den har modt. Ronnow var ikke nogen ivrig Modstander af den nye Lære; maaskee snarere en halv Begunstiger af denne, til hvilken han ogsaa tidligere sandsynligviis selv havde hældet; men paa den anden Side var han saa afhængig af sin Stilling og saa nidkær for sin Embeds Myndighed, at han ikke kunde eller vilde gøre noget Skridt, der kunde lede til den romerske Kirkes Fald. — Om Ronnows Forretninger som øverste Contøler veed Man ikke Meget: kun lidet om nogle Underhandlinger med Skotland, med Hertugen af Slesvig og Holsteen, samt med den nederlandske Statholderinde; de første vare ikke vigtige; hans Deeltagelse i Forhandlingerne med Hertugen er ikke klar; og ei heller ved de nederlandske Underhandlinger sees Man

Frugten af den Virksomhed, han kan have vist. Derimod har Forf., i Forbindelse med den Egenmyndighed, Rønnow ved disse sidste skal have givet Prøve paa, ogsaa omtalt de ham saa ofte forefaste Planer, som han under Interregnet skal have fattet til at skaffe sig selv Regjeringen i Danmark. Disse Planer have dog snarere yttret sig i enkelte ubesindige og praleriske Udtryk, end i virksomme Foretagender. Forf.'s 5te Afdeling afhandler Biskoppens Stiebne under Grevens Feide: hans forte, frugtesløse Modstand, Underhandlingerne med Grev Christoffer, og hans derpaa følgende, nødtvungne Resignation paa Bispe-Embedet; hvorledes han derefter gav sig under Greven og viste ham Føieligheder, der atter havde til Folge, at Rønnow, skiondt med Dødsfæls, for hvilke Capitlet imidlertid maatte give ham Erstatning, igien blev indsat i sit Embede. Endvidere indeholder denne Afdeling en Fremstilling af Rønnows, som overhovedet den siællandske Adels mislige Stilling imod Greven, Biskoppens endelige Frafald og hans Flugt til Jylland til den udvalgte Konge, Christian den 3die, efter hvis Landgang paa Siælland ogsaa Rønnow igien indfandt sig her, og, ifølge Kongens Befaling, udførte flere Forretninger, om hvilke, saavel som om hans øvrige Virksomhed paa hiin Tid, der dog kun havees saa og usammenhængende Efterretninger.

I det sidste, 6te Afsnit berøres Christian den 3dies og de verdslige Rigsraaders bekendte Beslutninger imod Biskopperne, disses Anholdelse, og, hvad Rønnow angaaer, hvorledes han, efter først at være ført til Draxholm og siden til Krogen, endelig bragtes til Bisby paa Gulland, hvor han henfald i Fængsel indtil 1544, da han igien fortes over til Kiøbenhavn og fik Haab om at vorde frigivet, men kort efter, i samme Aar, afgik ved Døden. Grunden til den paafaldende Haardhed, der, selv uagtet hans Frændes, den svenske Kong Gustavs, Forbøn, viste imod ham, fremfor mod de andre catholske Biskopper, har vor Forf. ikke kunnet oplyse; men kun godtgjort, at de forhen opstillede Formodninger ikke kunne udholde nærmere Prøve. Endelig har Forf. i 18 Bilag og Tillæg meddeelt endeel Breve og andre Documenter og Oplysninger, hvorefter de fleste have særdeles Interesse, enten for Rønnows Levnet, eller for Tidshistorien

overhovedet. Vigtig er bl. a. (S. 190—93) Fortegnelsen over Roeskilde Stifts Gods 1536, hvormed dog kun menes Stiftets Lehn („Slotth och gorbhe“.)

Det ovenstaaende, noget detaillerede Udtog af Forfatterens Skrift antyder allerede, at han er gaaet saa dybt ind i sit Stof, som det efter Omstændighederne var mueligt. Hvorfor han imidlertid har valgt sig Rønnows Levnet til Gienstand for sit Arbejde? — Saavidt de os levnede Efterretninger fremstille denne Mand for os, var han ikke i Besiddelse af udmærkede Evner, og hans Charakter viser sig ikke heller saa synderlig agtværdig. Hans Indgriben i Reformations-Striden kan ligesaa lidet have været af nogen stor Betydning; og om hans Virken i Rigets øvrige ham betroede Anliggender haves kun saa Efterretninger, der ikke indeholde noget tydeligt Spor enten til en stor Virksomhed fra hans Side eller til mærkelige Følger af hans Bestræbelser. Det kunde derefter synes, at denne Mand, hvem saaledes mere tilfældige Omstændigheder havde ført op paa en høitstaaende Post, hvor han dog ikke havde den Indflydelse paa Tingenes Gang, som Man efter hans Stilling skulde vente, neppe fortiente en med saa megen Anvendelse af lærd Arbejdsomhed og Skarpsindighed udført udførlig Fremstilling af hans Liv og Virksomhed, om hvilke det derhos alligevel tilsidst bliver lidet, vi kunne siges at vide. Personahistorien er fremdeles, ligesom Regenthistorien, heller ikke den egentlige Kiærne af Historien, hvis Viemed bør være Fremstillingen ikke af de enkelte Mænds, men af det hele Folks Liv og Levnet; og paa denne vigtigere Deel af Historien maatte Man, under det store Savn af Forarbejder især i den indvortes Historie, helst ønske en saa grundig Forskers Flid og Dygtighed anvendt. Men, foruden at Reformationen er en af de saa store og følgerige Begivenheder i vor Historie, hvorhen vi kunne vende vort Blik med Lyst, og Rønnows Skæbne var indvirket i den gamle Læres Undergang ved den nyes Seier, skøndt han selv rigtignok mere blev revet bort af Stridens Udgang, end han kan antages at have været en vigtig Kæmper i denne: saa føres ogsaa i Forf.s Skrift saameget af den daværende Tidsalvers Forhold, Bestræbelser og Virken frem for os, at

Man let kan fatte, hvorledes en dygtig Skribent, der allerede havde faaet endeel Bidrag under Hænder til den enkelte Mands Historie, søgte at samle Mere og — saavidt gjorligt — at bringe Alt til en udførlig og sammenhængende Fremstilling af denne, der tillige kunde tjene som Behjel til at meddele Publikum meget Andet af mere almindelig Interesse, som var ham bekendt, men som ellers maaskee ikke saa let vilde have fundet sin Vej. — Forf. formener, at det er udførlige Detailler og en noieprøvende Critik, der giver det Slags Skrifter, hvortil hans hører, deres Værd, og tilføier, at han har lagt Bind paa begge Dele. Denne Bestræbelse er viensynlig og maa anses at have været heldig; men det ligger udenfor vor Anmeldelses Hensigt, at forfølge dette Detail, og igjen at prøve denne granskende Critik i dens Enkeltheder.

m. n.

13. Peder Palladius, Siællands første evangeliske Biskop, af A. C. L. Heiberg, Provst, og Sognepræst i Kierteminde. Kbh. 1840. 186 S. st. 8. (Særskilt Aftryk af Theolog. Tidsskrift. IV. Bd.)

Det er et interessant Sammentræf i vor historiske Literatur, at denne omtrent paa een Tid er bleven beriget med Levnetsbeskrivelser af Siællands sidste catholske Herrebiskop (Joach. Rønnow) og første evangelisk-lutherske Biskop, eller Superintendent. Et Tidsrum af ikke meer end otte Aar ligger imellem det Aar (1529) da Rønnow valgtes til at beklæde Nordskibte Bispestol, og 1537, da Palladius, den anden September, tilligemed de 6 andre danske Superintendenter ordineredes af Bugenhagen; men man kunde gierne sige, at der i Tidens Aand og Charakter ligger et Seculum imellem de to siællandske Biskopper. Saaledes er heller ikke Afstanden mindre, naar vi bringe begges Personlighed og Embedsvirksomhed under Sammenligning. I Rønnow see vi endnu den catholske Tidens ædelige Prælat, med Selvfølelse af sin geistlige Magt og Værdighed, og med en vis Standhaftighed i at forsvare den